

Nr 82.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa frågor om befrielse från ersättningsskyldighet; given Stockholms slott den 15 februari 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Allan Vougt.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler här efter chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, vissa frågor om befrielse från ersättningsskyldighet samt anför härutinnan följande.

1:o.

Vid anmälan av propositionen 1945: 87 (punkt 1 av utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 16 februari 1945) framhöll min företrädare i ämbetet önskvärdheten att åstadkomma en förenklad hand-

läggning av frågor om befrielse från ersättningsskyldighet till kronan och förordade, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens bemyndigande att i viss utsträckning avgöra dylika frågor. Enär frågan om Kungl. Maj:ts rätt att avstå statsverkets fordringar mot enskilda samt formerna härför vore föremål för övervägande, syntes emellertid vid bemyndigandets utformning viss försiktighet böra iakttagas. Bemyndigandet borde sålunda utverkas endast för tiden till utgången av budgetåret 1945/46 samt avse ersättningsanspråk där fråga vore om kapitalbelopp — eventuella räntefordringar icke medräknade — icke överstigande 10 000 kronor. Bemyndigandet syntes böra preciseras att med denna begränsning avse dels frågor om befrielse från i judiciell ordning ålagd ersättningsskyldighet till kronan på grund av förlust av eller skada å egendom tillhörande krigsmakten, dels ock frågor om efterskänkande av fordran som grundar sig på kronans regressrätt mot förare av kronans motorfordon, luftfartyg etc. enligt de i ämnet gällande ansvarsreglerna. I propositionen framlades förslag i överensstämmelse härmed.

Riksdagen uttalade i skrivelse 1945: 155 att, även om riksdagen ur principiell synpunkt hyste betänkligheter mot ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, riksdagen å andra sidan ansåge, att under nuvarande förhållanden vissa lämplighetsskäl onekligen talade för tillmötesgående av detsamma i viss utsträckning. Riksdagen hade därför icke velat motsätta sig förslaget, särskilt som bemyndigandet endast avsåge tiden intill den 1 juli 1946, men hade begränsat det kapitalbelopp, intill vilket Kungl. Maj:t sålunda skulle äga att besluta om avstående av kronans skadeståndsanspråk, till 5 000 kronor. Såsom förutsättning för bemyndigandet skulle gälla, att i fråga om grunderna för prövningen av hithörande ärenden av riksdagen hittills godkänd praxis i möjligaste mån följdes. Vidare borde Kungl. Maj:t lämna 1946 års riksdag en redogörelse över av Kungl. Maj:t meddelade beslut om befrielse från ersättningsskyldighet, varom här vore fråga.

Med stöd av nämnda bemyndigande har Kungl. Maj:t under innevarande budgetår intill den 15 februari 1946 medgivit befrielse från ersättningsskyldighet i enlighet med vad som framgår av en redogörelse vilken torde få såsom *bilaga* fogas vid detta protokoll. Vid dessa ärendens behandling har beaktats vad riksdagen i förenämnda skrivelse framhållit. De erfarenheter, som härvid vunnits, synas utvisa, att bemyndigandet varit ägnat att medföra fördelar. Sålunda har handläggningen av ärendena förenklats och påskyndats. Detta har varit till fördel för de enskilda personer, som dessa ärenden avse. En viss lättnad i arbetsbelastningen har även inträtt. Med hänsyn härtill och då jämväl i fortsättningen ett betydande antal ärenden av här avsedd art torde påkalla beslut, synes det i hög grad önskvärt, att enahanda bemyndigande utverkas även för nästa budgetår. Enär frågan om omarbetning av de allmänna bestämmelserna rörande avskrivning av statsverkets fordringar och därmed sammanhängande spörsmål alltjämt är under övervägande samt utvecklingen efter beredskapens avveckling beträffande antalet hithörande ärenden är oviss, synes bemyndigandet böra begränsas att avse allenast budgetåret 1946/47.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1946/47 av-
göra frågor om avstående av fordringsrätt m. m. i den utsträck-
ning som av mig i det föregående angivits.

I det följande anmäler jag vissa frågor om avstående av fordringsrätt m. m., som icke täckas av det av 1945 års riksdag lämnade bemyndigandet och därför böra underställas riksdagens prövning.

2:o.

Värnpliktige nr 62—7—1944 O. B. S. Svensson inryckte i september 1944 till militärtjänstgöring vid Svea flygflottilj och placerades på skoldivision. Med hänsyn till föregående motorutbildning fick han biträda som mekaniker och bland annat varmköra motorer på flygplan. Efter en månads tjänstgöring överfördes han till Skånska flygflottiljen. Även här fick han biträda som mekaniker och erhöll praktisk och teoretisk utbildning som mekaniker. Här-
under fick han vid olika tillfällen varmköra motorer.

Svensson, som kommenderats som förste mekaniker, varmkörde den 12 januari 1945 enligt order motorn på ett å parkeringslinje uppställt flygplan. Trots att bromsklotsar anbringats, började planet rulla framåt. I stället för att minska gastillförseln och stoppa planet gav Svensson mera gas och förde planet på marken i en vid båge för att ånyo ställa in det på parkeringslinjen mellan två uppställda plan. Under denna manöver kom planet alltför nära ett av nämnda plan. Härvid fastnade planens vänster- och högervingar i varandra, varvid det av Svensson förda planet svängde runt och propellrarna stötte samman. Vid sammanstötningen uppkommo avsevärda skador på båda planen.

Regementskrigsrätten vid Skånska flygflottiljen fann enligt utslag den 27 januari 1945, att Svensson genom att framföra planet utan att ha varit därtill berättigad samt genom att under körningen icke iakttaga erforderlig omsorg och varsamhet gjort sig förfallen till ansvar för oförstånd och vårdslöshet i tjänsten samt ådragit sig skyldighet att gottgöra kronan den uppkomna skadan. På grund härav dömdes krigsrätten Svensson att jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten för oförstånd och vårdslöshet i tjänsten undergå vaktarrest i femton dagar. Härjämte förpliktades Svensson, som vitsordat skäligheten av det fordrade skadeståndet, 44 000 kronor, att till kronan utgiva nämnda belopp. Ett samtidigt framställt ansvarsyrkande mot två befattningshavare för att Svensson kommenderats till förste mekaniker oaktat han ej varit kompetent att sköta denna syssla ogillades av krigsrätten, när det ej vore tillförlitligen utrett, att Svensson saknat dylik kompetens.

Krigsrättens utslag har vunnit laga kraft.

I en den 5 mars 1945 dagtecknad skrift har Svensson anhållit att bli befriad från den ådömda skadeståndsskyldigheten. Han framhåller, att han så-

vitt nu kunde förutses, saknade varje möjlighet att erlægga det stora skadeståndet. Tvånget att utge skadestånd fördelat i amorteringar under återstående livstid skulle omöjliggöra en rimlig ekonomisk livsföring och medföra svår psykisk belastning.

Försvarets civilförvaltning och flygförvaltningen framhålla:

Såsom av straffet framginge finge förseelsen anses förhållandevis allvarlig. Emellertid hade värnpliktiga och underbefäl vid flygvapnet som mot gällande bestämmelser startat flygplan utan att någon befunnit sig i förarsätet i flera fall erhållit väsentlig nedsättning av ådömd ersättningsskyldighet. Ärenden av förevarande slag torde regelmässigt böra bedömas under beaktande att avhjälpandet av skador å den dyrbara materiel varom här vore fråga ofta medförde kostnader av den storleksordning, att deras gäldande av enskild person tedde sig som en orimlig påföljd av den ådagalagda försumligheten. På grund härav och då vissa yttre olyckliga omständigheter syntes ha medverkat till det inträffade, hade ämbetsverken intet att erinra mot att ersättningsskyldigheten nedsattes till förslagsvis 300 kronor.

Statskontoret har i utlåtande anslutit sig till vad civilförvaltningen och flygförvaltningen hemställt.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Svensson, som är född år 1924, är gift. Enligt intyg den 3 mars 1945 av Aktiebolaget aerotransport hade Svensson sedan juni 1943 — med avbrott för militärinkallelse — varit anställd vid bolagets verkstäder i Bulltofta som motor-montörelev. Årslönen för 1944 hade uppgått till 1 807 kronor. För närvarande åtnjöte han en timlön av 1 krona med 30,5 % indestillägg. Svensson komme att medfölja vid flyttning av verkstaden till Stockholm. Enligt nu gällande beräkningar komme hans timlön att uppgå till vid 22 års ålder 1 krona 22 öre samt vid 35 års ålder 1 krona 88 öre, jämte 30,5 % index. Arbetstiden beräknades till omkring 2 400 timmar per år.

*Departements-
chefen.*

Det torde vara uppenbart, att de ekonomiska följderna för Svensson ej stå i rimlig proportion till hans vållande. Det får även, såvitt nu kan förutses, anses i det närmaste helt uteslutet, att han skall kunna gälda det stora skadeståndet ens till någon mera avsevärd del. Förseelsen har emellertid, som av straffet framgår, bedömts såsom relativt allvarlig. Jag anser mig dock böra i likhet med myndigheterna förordade, att det belopp, Svensson bör inbetala, bestämmas till 300 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att O. B. S. Svensson må, därest han inom tid som av Kungl. Maj:t bestämmas, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 300 kronor befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan jämlikt regementskrigsrättens vid Skånska flygfloottiljen utslag den 27 januari 1945.

3:o.

Furiren vid Södermanlands flygfloottilj nr 8007—10—1942 G. L. M. Nilsson förde den 14 september 1944 vid Roma ett flygplan för egen motor på marken från dess uppställningsplats i ett flygplansvärn fram till flygplatsen. Han

påkörde därvid ett på flygplatsen stående flygplan, varvid ett av planen tillfogades vissa skador.

Enär Nilsson icke var utbildad förare eller erhållit särskilt tillstånd att framföra planet på marken för egen motor, prövade regementskrigsrätten vid Södermanlands flygflottilj genom utslag den 2 februari 1945 jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten rättvist döma Nilsson att för oförstånd i fullgörande av tjänsteplikt undergå disciplinstraff av vaktarrest i tio dagar. Härjämte förpliktades Nilsson att för skadan å planet till kronan utgiva ersättning med 5 559 kronor 95 öre. Krigsrättens utslag har vunnit laga kraft.

I en den 22 februari 1945 dagtecknad skrift har Nilsson anhållit att bliva befriad från skadeståndsskyldigheten. Han har som skäl härför åberopat, att han ej ägde annan inkomst än sin lön som furir. Om han måste gälda skadeståndet, skulle därför hans ekonomi förstöras och hans framtida utbildning äventyras.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande beträffande skadans uppkomst:

Nilsson tjänstgjorde som förste mekaniker på flygplanet. Enligt order skulle planet vid skymningen ställas upp å flygfältet. Övriga plan i flygplansvärnet hämtades av förarna omkring kl. 18. Då någon förare däremot ej infann sig för att hämta ifrågavarande plan, befarade Nilsson, enär planet någon tid varit ur tjänst för översyn, att man glömt bort att avdela förare att hämta planet. Sedan han väntat omkring en kvart, körde han därför själv ut planet ur värnet och körde långsamt mot uppställningsplatsen i tanke att han på vägen skulle möta någon förare. Han befarade nämligen, att det eljest skulle bli mörkt innan planet hämtades, och ville med tanke på tidigare haverier under körning nattetid från värnen till fältet komma förbi den svåraste passagen medan det ännu var ljus. Enär Nilsson ej mötte någon flygförare, förde han planet ända till uppställningsplatsen. Då planets plats längst ut på ena flygeln var tillfälligt upptagen, beslöt Nilsson att tills vidare ställa in planet i en lucka på omkring 50 meter mellan två plan. Vid denna manöver togo bromsarna ej tillfredsställande i en lutning och då undanmanöver icke medhanns, rullade planet emot det uppställda planet.

Chefen för flygvapnet och flygförvaltningen ha framhållit, att skadan syntes ha uppkommit mera till följd av omtanke om kronans materiel än på grund av bristande nit. Med hänsyn härtill och då Nilsson ej utan allvarligt men för sin ekonomi syntes kunna fullgöra skadeståndsskyldigheten hemställdes, att Nilsson mot inbetalande av 100 kronor måtte befrias från skadeståndsskyldigheten.

Försvarets civilförvaltning och statskontoret ha anslutit sig härtill.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Nilsson, som är ogift men ämnar ingå äktenskap, åtnjuter en kontant lön av 267 kronor 20 öre per månad jämte fri kost och logi samt beklädnad. Han har inga skulder och ingen försörjningsplikt. Hans tillgångar utgöras av ett tillgodohavande på omkring 400 kronor i postsparbanken.

Mot myndigheternas förslag har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att G. L. M. Nilsson må, därest han inom tid som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 100 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan jämlikt regementskriksrättens vid Södermanlands flygflottilj utslag den 2 februari 1945.

4:o.

Värnpliktige furiren nr 198—10—1922 T. W. Carlsson, som var vaktchef vid ett förråd i Balsby, medförde en dag i juli 1944, då han skulle uträtta ett ärende i en affärslokal belägen omkring 150 meter från vaktman-skapets förläggning, en kronan tillhörig bevakningshund utan koppling. Vid återkomsten överföll hunden omedelbart utanför förläggningssområdet en hund, som tillhörde civil ägare, och skadade denna hund så svårt, att den måste avlivas.

Kriksrätten vid Norra skånska infanteriregementet fann enligt utslag den 11 december 1944, enär det enligt gällande instruktion måste anses ha ålegat Carlsson att vid tillfället ha bevakningshunden kopplad, rättvist döma honom att för försummelse av tjänsteplikt hållas i vaktarrest tre dagar. Enär kronan såsom ägare till bevakningshunden utgivit 150 kronor för skadan och Carlsson genom sin försummelse vållat denna, förpliktade krigsrätten Carlsson att genast till kronan utgiva 150 kronor jämte 5 % ränta från den 11 december 1944 tills betalning skedde. Krigshovrätten, varest Carlsson anförde besvär, fann genom utslag den 27 april 1945, mot vilket talan ej må föras, icke skäl att göra ändring i krigsrättens utslag.

I en den 29 maj 1945 dagtecknad skrift har Carlsson anhållit om befrielse från den ådömda ersättningskyldigheten och därvid framhållit, att han ej tidigare varit tilltalad samt att skadeståndet på grund av hans ekonomiska förhållanden vore mycket kännbart.

Av handlingarna framgår att Carlsson, som är gift och i äktenskapet har två minderåriga barn, sedan november 1940 fullgjort frivillig militärtjänstgöring och därvid uppburit en månadslön av omkring 345 kronor. Carlsson har tidigare varit föreståndare för en bensinstation, som emellertid sålts. Carlsson anser, att hans civila anställningsmöjligheter inom branschen efter militärtjänstens upphörande äro mycket ovissa. Ett av barnen, en flicka på 16 år, lider av hjärtfel och är av läkare förbjuden att arbeta. Carlssons hustru har ej något förvärvsarbete. Enligt uttalande av poliskommissarie synes Carlssons inkomst utgöra ett minimum för familjens försörjning.

Försvarets civilförvaltning och arméförvaltningens intendenturavdelning ha framhållit följande.

Enligt vad regementets hundofficer framhållit, syntes frågan huruvida hunden under rastning kunde gå lös eller skulle vara kopplad bero på hundens dressyr. I omedelbar närhet av förläggningen borde hunden dock ej få vara lös. Medförandet av hunden i förevarande fall syntes knappast falla under begreppet rastning. Då enligt ämbetsverkens åsikt Carlsson bort inse de risker, som vore förenade med att hunden ej hölles kopplad, talade principiella skäl mot bifall till ansökningen. Med hänsyn till Carlssons svaga ekonomi och försörjningsplikt samt hans långvariga beredskapstjänstgöring ville ämbetsverken likväl ej motsätta sig bifall till ansökningen.

Statskontoret har i utlåtande funnit, att Carlsson av principiella skäl icke helt borde befrias från ersättningsskyldighet, samt tillstyrkt befrielse mot inbetalande av 25 kronor.

I detta fall är ej fråga om avstående av kronans fordringsrätt m. m. på grund av förlust av eller skada å egendom tillhörande krigsmakten. Ersättningsfrågan faller därför ej under riksdagens förutnämnda bemyndigande för Kungl. Maj:t att utan riksdagens hörande intill den 1 juli 1946 avgöra vissa ersättningsfrågor. *Departements-
chefen.*

Med hänsyn till Carlssons svaga ekonomiska ställning och de omständigheter under vilka skadan uppkommit tillstyrker jag, att Carlsson befrias från ersättningsskyldighet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att T. W. Carlsson må befrias från honom jämlikt krigshovrättens utslag den 27 april 1945 åliggande ersättningsskyldighet till kronan.

5:o.

Den 20 juli 1944 företogs flygning med ett flygplan (typ S 12 nr 40) tillhörigt Roslagens flygflottilj. Då flygplanet nått en höjd av 15 meter, underlät föraren, som märkt att skevningsrodren voro låsta, att lossa dessa roder med påföljd att flygplanet totalhavererade, då han ansatte landning.

Vid utredning befanns, att numera f. d. furiren vid flygflottiljen nr 8246—1—1941 S. F. Sjöblom, som det ålegat att i egenskap av förste mekaniker å flygplanet iordningställa detsamma för flygning, underlätit att tillse att skevningsrodren voro olåsta. Han hade haft bråttom, enär föraren stått och väntat på flygplanet. Även föraren hade underlätit att före starten undersöka, om skevningsrodren voro olåsta.

Efter åtal vid flygflottiljens krigsrätt prövade krigsrätten genom utslag den 18 december 1944 rättvist döma Sjöblom och föraren jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten för tjänsteförsummelse att undergå vaktarrest tre dagar. Därjämte förpliktades Sjöblom, som genom sin underlåtenhet bidragit till skadans uppkomst, att till kronan utgiva 78 596 kronor jämte 5 % årlig ränta därå från den 18 november 1944 till dess betalning skedde. Krigsrättens utslag har vunnit laga kraft.

I en den 28 februari 1945 dagtecknad skrift har Sjöblom framhållit, att han måste upptaga lån till sin vidare utbildning, vilket bleve omöjligt med en skuld på över 78 000 kronor, samt att han varit i tjänst vid flygvapnet omkring 4½ år och därvid erhållit utmärkta vitsord. Han har anhållit om befrielse från skadeståndsskyldigheten.

Av handlingarna i ärendet inhämtas vidare, att Sjöblom uppbar i lön 135 kronor per månad jämte vissa naturaförmåner samt saknade förmögenhet. Enligt utdrag av inkomstlängd taxerades han för år 1944 till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt med 2 350 kronor. Under tiden den 1 november 1940—

den 31 oktober 1944 har han i kontanta löneförmåner uppburit sammanlagt 5 744 kronor 5 öre.

Flottiljchefen har tillstyrkt bifall till ansökningsen med hänsyn till att Sjöblom saknade tillgångar och en avbetalning på ersättningsbeloppet skulle sätta honom ur stånd att erhålla erforderlig vidare utbildning i civil tjänst.

Försvarets civilförvaltning och *flygförvaltningen* ha i gemensamt utlåtande den 26 juni 1945 anført.

Gäldandet av det utdömda skadeståndet måste — fränsett att detsamma låge helt utom ramen för Sjöbloms ekonomiska resurser — anses utgöra en orimlig påföljd av den förhållandevis ringa oaktsamhet, vartill Sjöblom gjort sig skyldig genom att i samband med flygplanets iordningställande för flygning underlåta tillse, att skevningsrodren varit olåsta. Härtill komme att vederbörande flygförare, vilken undgått skadeståndsskyldighet på grund av den särskilda lagstiftning, som i detta hänseende gällde beträffande förare av krigsmaktens flygplan, finge anses ha minst lika stor andel som Sjöblom i skulden till det inträffade haveriet. På grund av vad sålunda anförts och med hänsyn jämväl till vad som upplysts angående Sjöbloms ekonomiska omständigheter och hans förhållanden i övrigt i tjänsten tillstyrkte civilförvaltningen och flygförvaltningen att Sjöblom — i överensstämmelse med flera tidigare beslut i liknande ärenden — befriades från sin ifrågavarande ersättningskyldighet, därest han före viss tidpunkt, förslagsvis den 1 juli 1946, till civilförvaltningens kassa inbetalade ett mindre belopp, vilket med hänsyn till föreliggande omständigheter skäligen syntes böra stanna vid högst 100 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 1 augusti 1945 framhållit följande.

Statskontoret kunde icke undgå att finna det för rättskänslan stötande, att, då ett flyghaveri berodde på underlåtenhet både av flygföraren och mekanikern, mekanikern ensam skulle vara skadeståndsskyldig gentemot kronan för hela skadan. Statskontoret tillstyrkte därför att Sjöblom befriades från ersättningskyldighet, därest han inom viss tid inbetalade 100 kronor. Härtill torde dock riksdagens medverkan vara erforderlig.

*Departements-
chefen.*

För bedömning av ersättningsfrågan får jag hänvisa till lagen den 7 mars 1929 om befrielse i visst fall för befälhavare eller förare å luftfartyg, hörande till krigsmakten, från skyldighet att gälda skadestånd. I denna lag stadgas, att befälhavare eller förare å flygplan skall vara befriad från skyldighet att ersätta skada som uppstått till följd av förseelse vid planets navigering eller manövrering under förutsättning att han icke för förseelsen förskyller svårare straff än disciplinstraff. Skälen för befrielse äro hänsyn till den enskildes ekonomiska ställning samt kravet på snabb beslutsamhet och djärvhet.

Ifrågavarande lagstiftning gäller allenast flygförare (befälhavare), däremot icke markpersonal (t. ex. mekaniker). Orsaken härtill torde vara att av markpersonal icke lärers fordras framförallt beslutsamhet och djärvhet men väl den största noggrannhet och omtanke till tryggande av flygförarens säkerhet. Det förhållandet att skadeståndsskyldighet på denna grund ålagts markpersonal men icke flygförare kommer emellertid att i en del fall leda till resultat som för rättskänslan framstå såsom obilliga, t. ex. såsom i förevarande fall då både

förare och mekaniker gjort sig skyldiga till förseelse och straffats därför men endast mekanikern ålägges skadestånd. I detta fall har tydligen markpersonalen varit utsatt för pressen att snabbt få flygplanet i ordning och därför underlåtit en eller annan kontrollerande åtgärd som åligger personalen enligt instruktionen. I detta sammanhang bör nämnas, att frågan om ändring av lagen den 7 mars 1929 i syfte att jämväl markpersonal fritages från skadeståndsskyldighet är under utredning.

Med hänsyn till föreliggande uppgifter om Sjöbloms ekonomiska förhållanden torde det få anses i det närmaste uteslutet, att han skall kunna gälda ifrågavarande mycket stora skadestånd. Såsom av domstolsutslaget framgår har Sjöbloms förseelse i straffhänseende bedömts mildt. Med hänsyn till det anförda och med beaktande av föreliggande fördelaktiga upplysningar om Sjöblom, anser jag starka skäl tala för att kronan avstår från sitt skadeståndsanspråk i enlighet med myndigheternas förslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att S. F. Sjöblom må, därest han inom tid som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 100 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan på grund av krigsrättens vid Roslagens flygflottilj utslag den 18 december 1944.

6:o.

Den 5 december 1944 avlämnade furiren vid Skaraborgs flygflottilj nr 8068—9—1942 B. G. Farestam, i egenskap av förste mekaniker, ett flottiljen tillhörigt flygplan till planets förare med uppgift att bensintankarna voro fulla. Vid senare samma dag företagen flygning måste flygplanet på grund av motorstörningar föranledda av bränslebrist nödlända på vatten, varefter det sjönk. Efter bärgning av flygplanet konstaterades, att tankarna vid starten innehållit blott omkring 160 liter bensin (tankarna rymde 660 liter).

Enligt speciell mekanikerinstruktion för flygplan av ifrågavarande typ åligger det förste mekaniker att före flygning bland annat kontrollera att beordrade mängder bränsle och olja av föreskrivna typer påfyllts flygplanets tankar. Vidare skall förste mekaniker kontrollera, att bränslemätaren fungerar för samtliga tankar. I anslutning till sistnämnda föreskrift anges parentetiskt, att bränslemätaren visar riktiga värden endast med flygplanet i flygläge.

Vederbörande krigsfiskal förde med anledning av haveriet talan mot Farestam vid flygflottiljens krigsrätt samt yrkade — under framhållande att Farestam i egenskap av förste mekaniker avlämnat flygplanet med uppgift att det vore fulltankat, ehuru han icke på tillförlitligt sätt kontrollerat detta — ansvar å Farestam för oförstånd i tjänsten jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten. Då Farestam icke innehade den ställning som enligt bestämmelserna i förutnämnda lag den 7 mars 1929 medförde befrielse från nämnda skyldig-

het, yrkade krigsfiskalen härjämte, att Farestam måtte åläggas att ersätta kronan kostnaderna för flygplanets bärgning och reparation med sammanlagt 25 000 kronor.

Farestam framhöll vid krigsrätten, att han före avlämnandet kontrollerat bränslemängden genom att avläsa bränslemätaren, som därvid visat fulla tankar. Farestam hade däremot vid kontrollen icke använt mätsticka eller sett ner i tankarna.

Krigsrätten har genom utslag den 18 december 1944 utlätit sig sålunda.

I målet vore utrett, att Farestam i egenskap av förste mekaniker å flygplanet för planets förare anmält, att planet vore fulltankat, ehuru han icke förvissat sig därom på tillfredsställande sätt. Med hänsyn till vad som upplysts angående bränslemätarens funktion funne rätten Farestams invändning att mätaren visat fulla tankar icke förtjäna avseende. Krigsrätten, som funne omständigheterna för Farestam mildrande, prövade därför rättvist döma denne jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten att hållas i vaktarrest tio dagar, varjämte Farestam förpliktades att ersätta kronan kostnaderna för planets reparation och bärgning med sammanlagt 25 000 kronor.

Krigshovrätten, varest Farestam anført besvär över krigsrättens utslag, fann genom utslag den 15 maj 1945 ej skäl att göra ändring i krigsrättens utslag. Krigshovrättens utslag har vunnit laga kraft.

I en av chefen för flygvapnet, jämte såväl eget yttrande som yttrande av chefen för Skaraborgs flygflottilj, den 21 juni 1945 överlämnad skrift har Farestam åberopat dels att ersättningsskyldigheten icke syntes stå i rimlig proportion till den begångna förseelsen, som haft sin orsak i den vid tillfället rådande brådskan med avlämnandet av flygplanet och de pressande arbetsförhållandena i övrigt, dels ock att det skulle medföra rent av oöverstigligen ekonomiska svårigheter för Farestam att gälda det ådömda skadeståndet, samt anhållit om befrielse från skadeståndsskyldigheten.

Av handlingarna i ärendet inhämtas vidare, att Farestam saknade förmögenhet och i sin furirsbeställning uppbar, jämte naturaförmåner, 211 kronor per månad. Han hade icke underhållsskyldighet. Den 31 juli 1945 lämnade han den militära tjänsten för att under 2—3 år bedriva studier vid teknisk skola. Studierna ämnade han finansiera genom lån.

Flottiljchefen har med hänsyn till att Farestam skött sin tjänst väl samt varit skötsam och noggrann tillstyrkt bifall till ansökningen.

Chefen för flygvapnet har tillstyrkt bifall till ansökningen.

Försvarets civilförvaltning och *flygförvaltningen* ha i gemensamt utlåtande den 9 oktober 1945 anført.

Med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst rörande den av Farestam begångna förseelsen torde densamma få anses såsom förhållandevis allvarlig. Civilförvaltningen och flygförvaltningen finge emellertid erinra därom, att ämbetsverken i ett flertal tidigare utlåtanden i ärenden, som i viss mån kunde anses jämförbara med det föreliggande, framhållit, att ansökningar av förevarande slag regelmässigt torde böra bedömas under hänsynstagande till att avhjälpandet av skador å den dyrbara materiel, varom här vore fråga, ofta droge kostnader av en sådan storleksordning, att deras gäldande av enskild person tedde sig som en orimlig påföljd av ådagalagd försumlighet. Med

hänsyn härtill hade ämbetsverken intet att erinra emot att Farestams ersättningskyldighet nedsattes till ett belopp av förslagsvis 600 kronor, under förutsättning dock att nämnda belopp före den 1 januari 1947 inbetalades till civilförvaltningens kassa.

Statskontoret har i utlåtande den 27 oktober 1945 uttalat, att ämbetsverket icke ville motsätta sig bifall till vad civilförvaltningen och flygförvaltningen föreslagit.

Beträffande förevarande skadeståndsskyldighet hänvisar jag till vad i näst-^{Dep} föregående punkt anförts. *chefen.*

Enligt vad nu kan förutses torde Farestam knappast kunna gälda ifrågasvarande stora skadestånd. Oaktat Farestam åsidosatt honom åliggande kontrollskyldighet förordar jag, med beaktande att domstolarna funnit omständigheterna i målet mildrande, att Farestam mot inbetalande av 300 kronor befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att B. G. Farestam må, därest han inom tid som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 300 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan på grund av krigshovrättens utslag den 15 maj 1945.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, under punkterna 1:o—6:o hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Per Kourtzman.

Bilaga.

Förteckning över av Kungl. Maj:t under budgetåret 1945/46 intill den 15 februari 1946 avgjorda, helt eller delvis bifallna ärenden angående befrielse från ersättningsskyldighet.

Sökande	Grund för ersättnings-skyldighet	Av domstol utdömt belopp	Kungl. Maj:ts beslut	
			Dag	Beslutets innebörd
1	2	3	4	5
Löjtnanten vid Hälsinge regemente H. T. H. Nedin	Tältbrand	299 kr.	27/9 1945	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.
Löjtnanten vid Svea artilleriregemente A. H. A. Bredberg	Tältbrand	2 248 kr. 14 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 300 kr.
Löjtnanten vid Svea artilleriregemente U. J. Markman	Brand	576 kr. 75 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.
Furirerna R. O. Lönn och O. E. Nilsson	Tältbrand	717 kr. 95 öre (solidariskt ansvar)	»	Befrielse mot inbetalning av vardera 50 kr.
Värnpliktiga B. S. Svensson och N. H. S. Persson	Tältbrand	2 218 kr. 90 öre (solidariskt ansvar)	»	Hel befrielse
Värnpliktiga L. E. Larsson	Tältbrand	898 kr. 15 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktiga N. G. Nilsson	Tältbrand	1 565 kr. 25 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktiga G. F. Eklöf	Tältbrand	746 kr. 14 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 150 kr.
Värnpliktiga R. E. F. Nilsson	Tältbrand	2 557 kr. (jämför viss ersättningsskyldighet till enskild person)	»	Hel befrielse från ersättningsskyldighet till kronan
Krigsfrivilliga S. H. Nygren och A. G. Blomqvist	Eldskada	1 030 kr. jämte 5 % ränta (solidariskt ansvar)	»	Hel befrielse
Värnpliktiga furiren F. Jartell	Skada å bilmotor (sönderfruset motorblock m. m.)	400 kr.	26/10 1945	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktiga C. A. Andersson	Skada å bilmotor (sönderfruset motorblock)	250 kr.	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktiga K. V. V. Dahlgren	Skada å bilmotor (sönderfruset motorblock)	900 kr.	»	Hel befrielse
Värnpliktiga G. A. L. Nilsson-Norbäcker	Skada å bilmotor (sönderfruset cylinderblock)	1 004 kr.	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktiga A. A. Andersson	Skada å bilmotor (sönderfruset motorblock)	216 kr. 25 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktiga L. Norström	Skada å bilmotor (sönderfruset motorblock)	666 kr. 89 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Förrådsarbetaren P. G. Söderström	Skada å traktormotorer (sönderfrusna motorblock)	330 kr. 71 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.

Sökande	Grund för ersättningskyldighet	Av domstol utdömt belopp	Kungl. Maj:ts beslut	
			Dag	Beslutets innebörd
1	2	3	4	5
Värnpliktige R. T. Gustafsson	Skada å bilmotorer (sönderfrusna motorblock)	1 235 kr. 40 öre	26/10 1945	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktige T. Karlsson	Skada å bilmotor (sönderfruset motorblock)	700 kr.	»	Hel befrielse
Värnpliktige K. L. Nicklasson	Skada å bilmotor (sönderfruset motorblock)	572 kr. 93 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktige E. J. Hultberg	Motorskada (nedsmälta remlager m. m.)	996 kr. 63 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.
Furiren vid Östgöta flygflo till J. E. K. G. Ljunge	Skada å bilmotor (sönderfruset motorblock)	663 kr. 10 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktige S. R. Abrahamsson	Skada å bilmotor (sönderfruset cylinderblock)	1 244 kr. 63 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktige L. V. Cleve	Motorskada (ihopskurna lager)	195 kr. 90 öre	»	Hel befrielse
Värnpliktige T. B. Uhlin	Genom vårdslöshet vid framförande av en kronans bil uppkommen skada	1 566 kr. 50 öre	15/11 1945	Hel befrielse
Värnpliktige A. G. Johnson	Genom vårdslöshet vid framförande av en kronans bil uppkommen skada	2 067 kr. 25 öre	»	Hel befrielse
Värnpliktige G. O. Linnhammar	Genom ovarsamhet vid framförande av en kronans bil uppkommen skada	733 kr. 95 öre	»	Hel befrielse
Värnpliktige korpralen A. G. R. Strömquist	Genom ovarsamhet vid framförande av en bil uppkommen skada	1 346 kr. 5 öre	»	Hel befrielse
Värnpliktige N. G. H. Olander	Genom ovarsamhet uppkommen eldskada å en kronans bil	3 897 kr. 30 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktige E. I. Åberg	Genom ovarsamhet vid framförande av en kronans bil uppkommen skada	1 862 kr. 71 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.
Löjtnanten i luftvärnets reserv K. E. T. Rydberg	Genom försummelse uppkommen skada å en kronans bil (sönderfruset motorblock)	860 kr. 87 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.

Sökande	Grund för ersättningskyldighet	Av domstol utdömt belopp	Kungl. Maj:ts beslut	
			Dag	Beslutets innebörd
1	2	3	4	5
Värnpliktige H. V. L. Johansson	Genom försummelse uppkommen skada å en kronans bil (sönderfruset motorblock)	634 kr. 42 öre	16/11 1945	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktige T. V. Nilsson	Genom ovarsamhet uppkommen skada å en kronans bil (överhettning av motorn)	963 kr. 89 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 500 kr.
Värnpliktige furiren P. K. Nilsson	Förkommen intendenturmateriel	300 kr.	14/12 1945	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Löjtnanten i armén, fanjunkaren i Jönköpings-Kalmar regementes reserv I. G. H. Berg	Förkommen intendenturmateriel	147 kr. 27 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Fänriken i Västernorrlands regementes reserv E. G. H. Håkansson	Förkommen tältmateriel	218 kr. 40 öre	»	Hel befrielse
Fanjunkaren i kavalleriets reserv N. G. Jacobsson	Förkommen intendentur- och sjukvårdsmateriel	1 974 kr. 49 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.
Fanjunkaren vid trängen A. J. E. Ekblad	Förkommen intendenturmateriel	1 115 kr. 66 öre (inbetalat 500 kr.)	»	Befrielse från återstoden
Flaggunderofficeren i kustartilleriets reserv V. Pettersson	Förkommen materiel	500 kr.	»	Befrielse mot inbetalning av 250 kr.
Värnpliktige fänriken N. E. Almér	Förkommen intendenturmateriel	769 kr. 45 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 200 kr.
Värnpliktige sergeanten S. G. Sjöstedt	Förkommen intendenturmateriel	401 kr. 87 öre (inbetalat 63 kr 49 öre)	»	Befrielse från återstoden
Styckjunkaren i Göta artilleriregementes reserv F. W. Olsson	Förkommen materiel	1 551 kr. 27 öre (solidariskt med annan person)	»	Befrielse mot inbetalning av 150 kr.
Värnpliktige fänriken C. A. Lundblad	Förkommen tygmateriel	168 kr. 16 öre	»	Hel befrielse
Värnpliktige N. Svensson	Förkomna persedlar	163 kr. 15 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktige sergeanten G. H. Gustavsson	Förkommen intendenturmateriel	355 kr. 50 öre	»	Hel befrielse
Överfuriren vid Svea flygflottilj O. A. Persson	Förkommen kikare	250 kr. (inbetalat 100 kr.)	»	Befrielse från återstoden
Fanjunkaren vid ingenjörtrupperna L. O. H. Olsson	Förkommen materiel	1 000 kr.	21/12 1945	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.
Sergeanten vid Upplands regemente K. H. Andersson	Pistol	194 kr. 25 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Landstormsfuriren A. S. Karlsson	Persedlar	301 kr. 89 öre	»	Hel befrielse
Värnpliktige furiren T. H. Dahllöw	Förkommen intendenturmateriel	180 kr. 85 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Löjtnanten vid luftvärnet T. A. H. Ljunggren	Förkommen tygmateriel	411 kr. 60 öre (inbetalat 250 kr.)	»	Befrielse mot inbetalning av ytterligare 50 kr.

S ö k a n d e	Grund för ersättningskyldighet	Av domstol utdömt belopp	Kungl. Maj:ts beslut	
			Dag	Beslutets innebörd
1	2	3	4	5
Värnpliktige furiren E. H. Bylin	Intendenturmateriel	299 kr. 25 öre	21/12 1945	Hel befrielse
Värnpliktige furiren T. H. Lund	Skador å flygplan och en kraftledning	200 kr. för skador å flygplanet, 345 kr. för skador å kraftledningen	12/1 1946	Hel befrielse för skadorna å flygplanet, i övrigt utan bifall
Vid Jämtlands flygflottilj civilanställd omnibusföraren H. H. Jönsson	Eldskada å en kronan tillhörig omnibus	1 677 kr. 18 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.
Värnpliktige sergeanten J. I. Wallin	Förskingring av kronan tillhöriga medel	3 108 kr. 78 öre	»	Hel befrielse (strafflös enl. 5 kap. 5 § strafflagen)
Värnpliktige sergeanten S. H. Carlsson	Förkommet reservbilhjul	175 kr.	»	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Chauffören vid Stockholms örlogsvärv A. F. Engelbrektsson	Skada å en kronan tillhörig visarväg	386 kr.	»	Hel befrielse
Landstormskorpralen E. A. .dlund	Bedrägeri	1 657 kr. (solidariskt med annan person; inbetalat 225 kr.)	»	Befrielse mot inbetalning av ytterligare 605 kr.
Värnpliktige korpralen O. F. W. Bolin	Stöld av kronan tillhöriga bildäck	1 357 kr. (solidariskt med två andrapersoner)	»	Befrielse mot inbetalning av 455 kr.
Löjtnanten i Kronobergs regementes reserv R. A. Lundbeck	Tältbrand	807 kr. 46 öre för skador å kronan tillhörig materiel; 697 kr. för förstörda civila persedlar	»	Hel befrielse för skadorna å kronans materiel; befrielse från ersättning av civila persedlar mot inbetalning av 350 kr.
Värnpliktige underofficieren av 2:a graden vid Vaxholms kustartilleriregemente S. E. A. Lindström	Skada å ett kronan tillhörigt ambulansflygplan	1 546 kr. 37 öre	»	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.
Värnpliktige J. G. Lyck	Skada å en kronan tillhörig värmeanläggning	605 kr.	»	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.
Löjtnanten vid luftvärnet T. A. H. Ljunggren	Förkomna hylsor	324 kr.	»	Hel befrielse
Kaptenen vid Jämtlands fältjägerregemente P. J. Östberg	Förkommen pistol	185 kr.	»	Hel befrielse
Värnpliktige fänriken vid Bohusläns regemente S. J. Berggren	Intendenturpersedlar	652 kr. 31 öre (solidariskt med annan person)	»	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.